

4^e advent –Maria ontvangt een bijzondere boodschap bij
Lucas 1 : 26 – 38

Hebt u zich wel eens afgevraagd waar Maria mee bezig was,
toen Gabriël haar huis binnenkwam?

Zat Maria op een krukje uit het raam zitten te kijken? Was ze
aan het schoonmaken? Was ze haar trouwjurk aan het naaien
voor de dag waarop ze met Jozef zou trouwen? Stond ze op het
punt naar de markt te gaan om boodschappen te doen voor het
avondeten?

Waar ze precies mee bezig was, wordt ons niet verteld. Maar ik
kan me voorstellen dat ze in huis aan het werk was. Want zo
vaak zendt God toch zijn boodschap toch niet als we er echt
voor klaar zitten; in de kerk of thuis als we aan bidden zijn, als
we in de stemming zijn of vinden dat God nu wel eens iets kan
laten merken.

God komt op momenten ons leven binnen, dat we Hem
misschien het minst verwachten: terwijl we bezig zijn met
alledaagse, wereldse dingen.

Als je met de routine, met de gewone taken bezig bent, kun je
enorm schrikken van een verrassing die je helemaal niet
verwacht.

De reactie van Maria verbaast ons daarom eigenlijk niet, als er
wildvreemd bezoek voor haar staat. Er zijn in de loop van de
tijd, heel veel voorstellingen en kunstzinnige afbeeldingen van
deze merkwaardige ontmoeting tussen Maria en de engel

Gabriël gemaakt. Meestal wordt Gabriël zoals bij engelen gebruikelijk met enorme vleugels met vogelveren afgebeeld en vaak ook met een heldere lichtstraal van boven.

Toch heb ik het sterke vermoeden dat heel wat engelen van God meer lijken op gewone mensen die een boodschap komen doorgeven. En gewone mensen hebben nu eenmaal geen vleugels met vogelveren.

En misschien is het nog niet eens van het vreemde uiterlijk van die boodschapper waarvan Maria schrikt, maar vooral van zijn vreemde groet. Het is een ongewone manier van groeten. Hij spreekt haar aan als ‘je bent begenadigd’ – om eraan toe te voegen: ‘de Heer is met je’.

Welk tienermeisje - tenminste in onze tijd - verwacht het om zo aangesproken te worden: ‘je bent begenadigd’ en ‘de Heer is met jou.’

En je ziet Maria als het ware met een met een vragend, verontrust gezicht. Want wat betekent dat allemaal?

“Wees niet bang...” zegt Gabriël – vriend, gabber van God betekent zijn naam. Een goede engel heeft iets pastoraals en voelt het aan dat hij mensen eerst gerust moet stellen, op hun angst en schrik moet ingaan. Daarom zegt de engel ook tegen de verschrikte herders op het veld: Vrees niet... wees niet bang, want ik breng jullie goed nieuws!

En zo zegt de engel tegen Maria ook nog: ‘Maria, wees niet bang, God heeft je zijn gunst geschonken.’

- Is dat dan een reden om niet bang te zijn - als God je zijn gunst geeft?

We weten niet wat Maria aan het doen was en waar ze in gedachten mee bezig was. Misschien dacht ze na over haar toekomst of gewoon over praktische dingen die ze die dag van plan was te doen, dingen die voor de hand liggen.

Ze zal wel gedacht hebben: Een gunst...en dan ook nog een gunst van God, daar zit ik op dit moment helemaal niet op te wachten. Dat overvalt me allemaal een beetje. - Wat doet die vreemdeling hier? Wat wil hij eigenlijk van mij...uitgerekend van mij?

Soms horen we de verhalen uit de bijbel voor de zoveelste keer. En dan zijn ze ons zo vertrouwd, dat het ons niet eens meer verbaast wat er gebeurd en gezegd wordt. Vandaar dat we samen wat langer bij stilstaan bij dit verhaal dat bekend staat onder de zo vanzelfsprekende naam 'de aankondiging aan Maria'. Of zoals de Bijbel in gewone taal zegt: Maria krijgt een boodschap.

Nee, zo vanzelfsprekend en herkenbaar is het niet wat hier gebeurt en wat er gezegd wordt. Maria, zo jong als ze nog was (een tiener), zal op dat moment nog niet serieus gedacht hebben om al binnenkort een kind te krijgen. De aankondiging zal haar zeker nog meer verbaasd hebben: Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je zult hem Jezus noemen.

De engel Gabriël komt, zoals engelen van God meestal, niet om je bang te praten of te bekeren. Integendeel: Hij begint zoals bij engelen heel gewoon met “Vrees niet! Wees niet bang!”

En Maria hoeft ook niet iets te doen of aan bepaalde voorwaarden te voldoen om in de gunst van God te komen. Want dat is ze al, zoals ze is...een gewone jonge vrouw uit het onbeduidende plaatsje Nazareth, ergens in de provincie.

Over het algemeen wekt de houding van Maria bewondering. Al zolang het christendom bestaat, is zij een voorbeeld voor gelovigen geworden.

Maar voordat ze kan zeggen: ‘De Heer wil ik dienen. Laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd’, heeft ze zo haar twijfels en haar vragen.

En daarmee schaart zij zich in de rij van gelovige mensen, die niet alleen volgzaam mensen en dappere helden zijn. Abraham had een geloof dat soms wankel en kwetsbaar was; ook hij had zijn twijfels en zijn vragen, maar daardoor kon zijn vertrouwen in God groeien.

En misschien is Maria zo dan toch ook wel voor ons een voorbeeld. Ze slikt Gods woord niet zomaar klakkeloos. Zij staat met beide benen op de grond. Maria stelt haar vragen, omdat ze graag duidelijkheid wil, dieper wil doordringen in wat de boodschap van God voor haar nu betekent.

Al die grote, duizelingwekkende woorden over haar zoon “een groot man zal hij worden... zoon van de Allerhoogste...op de troon van zijn voorouder, koning David...koning over zijn volk...zonder einde.”

Geweldig met wat voor een nuchterheid en gezond verstand Maria haar vragen stelt:

“Maar hoe zal dat gebeuren? (Hoe zal ik een zoon krijgen?) Ik heb immers nog nooit gemeenschap met een man gehad.”

Van Maria kunnen we leren, dat je kritische vragen mag stellen. Want kritische, nuchtere vragen zijn niet schadelijk voor je geloof. Echte vragen kunnen je helpen op zoek te gaan naar de bedoeling of diepere betekenis.

Niet die dat altijd meteen afdoende antwoorden opleveren.

Want de engel geeft toch ook maar raadselachtige antwoorden op de heldere vragen van Maria.

En helaas zijn daardoor heel wat ingewikkelde discussies en onnodige misverstanden ontstaan. Er werden hevige ruzies uitgevochten of engelen echt bestaan en of hier sprake is van een zogenaamde “maagdelijke geboorte”. Intelligente theologen hebben dikke boeken geschreven over de zin of onzin daarvan. Je kunt je zo vastbijten in details, zodat je de diepere betekenis, de grote lijn uit het oog verliest. De woorden “maagdelijke geboorte” komen trouwens in de hele bijbel niet voor, ze zijn pas in de latere kerkgeschiedenis terecht gekomen als dogma.

Maria stelt haar vragen uit een behoefte om dieper door te dringen naar de kern.

De moeilijke uitdrukkingen en beelden die de engel Gabriël lijkt te gebruiken, zijn misschien toch helemaal niet zo ingewikkeld. De heilige Geest of levensadem die over Maria komt en de kracht van de Allerhoogste die haar als een schaduw zal bedekken zijn beelden uit scheppingsverhaal en uit de verhalen van het volk Israël.

Want God is niet alleen de Schepper aan het begin, hij schiept ook in Maria nieuw leven: een zoon met de naam Jezus (de Heer redt). Hij zal van grote betekenis worden voor zijn volk, ja een zegen voor de wereld. Dat is, geloof ik, in het kort de kern van de boodschap van de engel.

Maria luistert en neemt stap voor stap het woord van Gods bode aan. Tenslotte kan ze zeggen: “Ik ben bereid, ik wil God dienstbaar zijn; laat met mij gebeuren naar uw woord.”

En wat kunnen wij dit verhaal leren?

Ik denk dit: dat menswording, verwachting, hoop, perspectief waar wij in deze tijd van Advent over nadenken ook te maken heeft met de kunst om te kunnen ontvangen. En met nadruk zeg ik dan kunst. Want het is een kunst om het leven zoals het zich aan ons voordoet in al zijn hoogten en diepten ook te kunnen ontvangen. In Maria was er kennelijk ‘die ruimte’. Dat is wat mij ook altijd weer raakt in dit verhaal. Dat zij zich kan overgeven, toevertrouwen.

Die maagdelijkheid van Maria is dus vooral een religieuze houding, namelijk de mens die zich toevertrouwt aan de Bron van leven, God. En vaak is dat zo moeilijk. Ons overgeven aan

God, dat Grotere, aan die Liefdebron die het beste met ons voorheeft. Vaak denken we dat er heel veel van ons afhangt. Want wat moeten we toch veel kunnen. En natuurlijk, we doen dat vanuit de beste bedoelingen. We willen aan dat ideaalbeeld voldoen.

En ooit kom je een keer op dat punt. En worden we geconfronteerd met onze grenzen, onze beperktheid. En dan bidden we uit radeloosheid tot God.

Dan komt het er inderdaad op aan om ook eens te leren ontvangen. Je handen te openen en je over te geven aan die engel van God die soms op jouw weg wordt gestuurd.

Vaak komt dat loslaten die overgave pas wanneer we doodmoe zijn geraakt van de pogingen om het leven naar onze eigen hand te zetten. Maar we behoeven daarmee niet te wachten tot we ten einde raad zijn, tot het leven jou dat als het ware afdwingt.

We kunnen er elke dag voor kiezen om die krampachtige controle over ons leven uit handen te durven geven. En tegen elkaar te zeggen: het is goed zoals jij bent.

Zoals de Eeuwige dat ook tegen ons zegt: “Je bent geliefd, jij kind van mensen, kind van God.” Dat heeft niets met berusting te maken maar alles met bevrijding. Dan kunnen we ons gedragen voelen.

En daarom hebben we misschien ook wel deze weken van advent nodig, om die kunst aan te leren, de kunst van het ontvangen, de overgave, het ruimte maken in onszelf. Om met

Maria verder te kijken dan onze wereld, ons leven met alle verkramptheid.

Dat wij het ons zal overkomen, misschien wel een engel ontmoeten, die ons zegt dat wij niet bang hoeven te zijn.

Dat wij ons hart kunnen en zullen openen om van harte de liefde van God te ontvangen.

Tastbaar, ervaarbaar in zoveel kleine, onverwachte dingen die ons ten deel vallen in de wereld en in de mensen om ons heen.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk,

21 december 2014

ds. Hillegonda Ploeger